

הקב"ה מזווג זוגים

אהל תורה: ואת האלף ושבע המאות וחמשה ושבעים עשה ויום לעמודים. כמד"ר: משנגמרה מלאכת דמשכן א"ל בואו ואני עושה לכם חשבון. א"ל משה אלה פקודי המשכן: כך וכך יצאו על המשכן. עד שהוא יושב ומחשב שכח באלף ושבע מאות וחמשה ושבעים שקל וכו' התחיל יושב ומתמיה וכו' מה עשה האיר הקב"ה עיניו וראה אותם עשויים ויום לעמודים עכ"ל המדרש. והוא צריך ביאור שאיך נאמר כי מרע"ה שכח ח"ו איזה דבר? אכן הענין מזה שמשה אחר גמרו מלאכת המשכן התחיל להעמיק ולהשכיל במחשבתו להבין למה מגדבת איזה אנשים פרטים נעשה דברים קדושים ועליונים, ומגדבת אחרים נעשה דברים שאינם קדושים כ"כ, כידוע שהי' כמה פרטי התחלקות קדושות בהמשכן וכליו, והבין שזה היה לפי זיכור וטהרת המחשבה של המתנדבים, שכאו"א כפי מה שהיה מוכך מחשבתו בקדושה בשעת הניתנה כן נעשה הדבר קדוש. ואמנם בהעמיק דעתו להתבונן בהנותנים ראה שנתני האלף ושבע המאות וחמשה ושבעים שקל לא היה במחשבתם שלימות, עד שע"ז נשכח ונעלם ממנו איזה דבר קדושה היה יכול לעשות מגדבה כזו, והי' מתמיה ע"ז, עד שהאיר הקב"ה את עיניו שמהם עשה ויום לעמודים, והיינו שחיבר אותם לעמודי עולם, שע"י התחברותם לקדושה המה ג"כ קדוש ע"ד מש"כ עץ חיים היא למחזיקים בה.

*** בהערה למטה:** להבנת הדברים הקדושים האלה על נכון נעתיק מספר מצרף עבודה: פעם למד הה"ק ר' זושא, המימרא (חולין ז. דרבי פנחס בן יאיר הוה קאזיל לפדיון שבוין, פגע ביה בגינאי בהרא, אמר ליה: גינאי, חלוק לי מימד ואעבור בך, א"ל: אתה הולך לעשות רצון קונך ואני הולך לעשות רצון קוני, אתה ספק עושה ספק אי אתה עושה, אני ודאי עושה. א"ל: אם אי אתה חולק, גזרני עליך שלא יעברו בך מים לעולם, חלק ליה... שמע רבי נפק לאפיה, א"ל: רצונך סעוד אצלי, א"ל: הן. צהבו פניו של רבי, אמר לו: כמדומה אתה שמודר הנאה מישראל אני? ישראל קדושים הן, יש רוצה ואין לו, ויש שיש לו ואינו רוצה, ופתיב: אל תלחם את לחם רע עין ואל תתאו למטעמותיו... אכול ושתה יאמר לך ולבו בל עמך, ואתה רוצה ויש לך. ולכאורה המאמר הזה הוא פלא. בשלמא מי שרוצה ואין לו יתכן לקראו קדוש, כי ליבו שלם במצות הבורא רק שאין לו, אבל מי שיש לו ואינו רוצה איך יכונה בשם קדוש, כי קדוש הוא מדרגה גבוהה? ומה גם שהוא בעצמו קרא אותו בשם "רע עין" ואיך יתכן יקרא ג"כ בשם קדוש באומרו "ישראל קדושים" לשון רבים על שניהם? ובתוס': "ויש שיש לו ואינו רוצה - ואפ"ה איקרו קדושים שמזמן את חבירו לאכול אצלו מפני הברוש"ת

והה"ק ר' זושא כשלמד זה התוס' בכה בבכיה רבה למה אין ידוע לו כוונת התוס', כי גם אחר דברי התוס' הקושיא במקומה, כי איך נקרא בשם "קדוש" מאחר שאינו נותן רק מצד הבושה ואין ליבו לשמיים ועוד שלשון התוס' אינו מדויק שכתב ואפ"ה איקרו קדושים - לשון רבים, שמזמן את חבירו - לשון יחיד. ואחר רוב בכייתו, בא אליו הר"י בעל התוס' בחזיון לילה, וא"ל בני אל תבכה יותר אני אגלה לך כוונתי בזה. כי הנה ידוע שכל מצוה שישראל עושה בורא ע"ז מלאך והמלאך יש לו גוף ונפש... מגשמיות עשיית המצווה נברא גוף המלאך ומכוונת המצוה נברא נפש המלאך. והנה מי שרוצה ואין לו יכול לברוא רק נפש המלאך, ומי שיש לו ואינו רוצה רק מזמנו מפני הבושה, הנה המעשה עשה בשלימות, רק בלי שום כונה לשמים, לכן אינו יכול לברוא רק גוף המלאך. אך הנה ידוע שכל ישראל ערבים ז"ל. היינו שכל ישראל הם בתערובת חזקה שהם כולם כאיש אחד חברים... וכמו אדם אחד שעושה מצוה, שכלי המעשה שלו בוראים גוף המלאך, וכלי הלב ומוח בכוונתו בוראים נפש המלאך. כן הוא בכללות ישראל שמי שיש לו ואינו רוצה רק מזמן מפני הבושה, הנה הוא בכלי המעשה שלו בורא גוף המלאך, ומי שרוצה ואין לו, בכלי המחשבה שלו בורא נפש המלאך. ואין כונת רפ"ב לומר שכ"א בפ"ע נקרא קדוש. שאף מי שרוצה ואין לו, לא נקרא קדוש בפ"ע, כי לא נשלם פעולתו לגמרי בשלימות, ועדיין לא נשלם רצון הבורא בפעולתו, רק בשתוף המעשה ממי שאינו רוצה. שבאמצעות שניהם נברא המלאך בשלימות בגוף ונפש. ושפיר מדוקדק לשון התוס' ואפ"ה איקרו קדושים לשון רבים ולא אמרו לשון יחיד כי רק אם בא פעולת שניהם יחד אז נקראו קדושים אבל כל אחד מהם בפ"ע אינו נקרא קדוש. ובזה יובן מאמר חז"ל מחשבה טובה הקב"ה מצרפה למעשה והל"ל כאילו עשה. ומה הלשון מצרפה? אך הכוונה כנ"ל שהעושה מעשה בלי כוונה נחסר נפש המלאך, ומצרף הקב"ה מעשה זו שהיתה בלא כונה, עם המחשבה של איש אחר שנודמן לפניו איזה מחשבה טובה בלי מעשה, שע"י מחשבה זו נברא רק נפש המלאך, וממילא ע"י אמצעות שניהם נברא המלאך בשלמות. עכ"ל. ועפ"י אלה הדברים יובן ענין ויום לעמודים הכתוב פה בפנים.

אש קודש (אושפיזא דיצהק): יצחק היה בחי' גבורה מפני שלעתיד ילמד זכות על ישראל. וגם עם עצמותו וחיוו ירצה לכפר עליהם, עד שיאמר להקב"ה הא קריבת נפשי קדמך. (שבת פט: מאי דכתיב כי אתה אבינו כי אברהם לא ידענו וישראל לא יכירנו אתה ה' אבינו גואלנו מעולם שמך לעת"ל יאמר לו הקב"ה לאברהם בניך חטאו לי אמר לפניו רבש"ע ימחו על קדושת שמך, אמר ליעקב בניך חטאו לי אמר לפניו רבש"ע ימחו על קדושת שמך, אמר ליעקב בניך חטאו לי אמר לפניו רבש"ע ימחו על קדושת שמך... א"ל ליצחק בניך חטאו לי אמר לפניו רבש"ע בני ולא בניך בשעה שהקדימו לפניך נעשה לגשמע קראת להם רבי בכורי עכשיו בני ולא בניך ועוד כמה חטאו כמה שנתנו של אדם שבעים שנה דל כ' דלא ענשת עליהו פשו להו נ' דל כה' דלילותא פשו להו כה' דל תרתי סרי ופלגא דצלווי ומיכל ודבית הכסא פשו להו תרתי סרי ופלגא אם אתה סובל את כולם מוטב ואם לאו פלגא עלי ופלגא עליך, ואם תמצא לומר כולם עלי הא קריבית נפשי קדמך) והיא גבורת יצחק לקבל הגבורה על עצמו בשביל ישראל, שהיא מדרגה הכי גדולה שבחסד, לכן דוקא באושפיזת יצחק התחיל ניסוך המים שהוא חסד. ובעיקר חסידיים ואנשי מעשה רקדו, מפני החסד לישראל שנמשך או. אבל צ"ל למה זה רק לעתיד יאמר יצחק להקב"ה הא קריבת נפשי קדמך, ולמה לא אמר כן בחורבן בהמ"ק ולא בכל צרות ישראל שיכפר להם הקב"ה משום דקריבת נפשי? אבל מעשה אבות סימן לבנים והתחלה לעבודת ישראל היתה, ובכל עבודותינו אומרים אלוקי אברהם אלוקי יצחק וכו' לכן גם וזעקדה לא ניסוך ליצחק לבד היתה, רק התחלה לעבודה של מסי"ג לו ולישראל. וכיון שניסונו של אברהם ויצחק הי' רצון ומחשבה שלא נשלמו בפועל לגמרי, כי א"ל המלאך אל תשלח ירך אל הנער וכו', לכן כל מעשה ישראל הנהרגים ע"י עכו"ם שהוא להיפך, מעשה בלא מחשבה, תשלום עקדת יצחק היא, ששם היתה ההתחלה מחשבה ורצון, וכאן הסיום והפעולה. היינו שהעקדה וכל הנהרגים מבנ"י אח"כ מעשה אחד הוא, לכן רק לעת"ד שיהיה ב"ב שכבר ישלמו בפועל הנהרגים לך' שהוא תשלום עקדת יצחק, יאמר יצחק הא קריבת נפשי קדמך בפועל, עם כל אלו שהשלימו פעולתי פעולת הקרבה, משא"כ מקודם שלא נשלם עוד כל מעשיו של יצחק ובניו הקרבנות מבנ"י שנהרגו לא הי' יכול לאמור הא קריבת וכו'. וזה הרמז אחר הדברים האלה והאלקים נסה את אברהם, לא דברים הללו שאצל אברהם ויצחק בלבד הי' הניסיון רק גם אחר הדברים האלה, שכל אותם הנהרגים תשלום מעשה העקדה היא, כיון שע"ז מתכפר החרון אף מישראל, וא"כ בשביל ישראל נהרגו והיא בחי' חסד של אברהם, ולכן אין הפסוק (אספו לי חסידי כורתני בריתי עלי זבח) קורא להחסידיים הנהרגים בשם יותר גדול כמו עבדיך, מפני שאף שעולים באמת יותר, מ"מ עיקר רצונם ותכליתם של החסידיים הוא החסד שעושים בזה לישראל, לא מה שגורמים לעצמם, ושוב חסידיים נקראים מלשון חסד עם ישראל.

זה"ק ח"ב קנ: לית רעורא טבא דיתאבין מקמי מלכא קדישא, ובגין כך זכאה איהו מאן דמהוהר הרהורין טבין לגבי מאריה דאף על גב דלא יכיל למעבד לון קודשא בריך הוא סליק ליה רעותיה כאילו עביד, דא לטב, אבל רעותיה לביש לא, בר הרהורא דעכו"ם.

זה"ק ח"א פט: אתה מושל בגאות הים בשוא גליו אתה תשבחם, תשבחם לאינן גלי ימא, תשבחם תתבר לון לאתבא לאתריהו, ד"א תשבחם ממש שבחא הוא לון בגין דסלקין בתיאובתא למחמי, מכאן כל מאן דכסיף לאסתכלא ולמנדע אף על גב דלא יכיל (נ"א ולא יהבי ליה רשותא) שבחא איהו דיליה וכלא משבחן ליה.

שמ"ש פרשת החדש תרע: והנה בעדת קרח אחר שיצאה האש ותאכל את החמשים ומאתים איש מקריבי הקטורת כתיב וירם את המחנות מבין השריפה וגו' ועשו אותם רקועי פחים צפוי למזבח כי הקריבום לפני ה' ויקדשו, וברש"י כי קדשו המחנות ואסורים בהנאה שהרי עשאו כלי שרת, עכ"ל. ואף שהי' באיסור זרות ועבירה היתה ולא מצוה, כבר אמרנו בטעמו של דבר, שכל הגה ומחשבה טובה שבאדם יהי' מה שיהי' איננה הולכת לאיבוד, ואף שפתיכה בה עבירה אין חלקי עבירה שבה מכבדן חלקי המצוה ומחשבה טובה שבה, אלא שצריכה מירוק וצירוף אחר צירוף וחלקי העבירה בעשן יכלו והמחשבה הטובה שהיתה פתוכה בה תישאר נקי' ומצוחצחת ותתקבל לקדושה. וכדומה לו י"ל בענין העגל, אף שהי' עבירה מ"מ באשר כוונתם היתה לשמים אי אפשר שהכוונה הטובה שהיתה פתוכה בה תלך לאיבוד... וי"ל שכדרך זה הי' בטהרת עפר שריפת. העגל שאותם שנשתאבה הטומאה בתוך תוכם נתבערו יחד עם הטומאה, אכל אותם שלא הי' עליהם אלא חטא קל שלא מיחו בפושעים היו להם המים לתועלת להדיח את החטא הקל הזה:

שמ"ש שלח תרעד: שני החטאים שהיו ביד ישראל חטא העגל וחטא המרגלים... אך מחמת תשובתם הגדולה בבכיל ובמסירת הנפש אף שלא נתקבלה תשובתם שהי' גזר דין שיש עמו שבועה. מ"מ התשובה והדמעות לא הלכו לאיבוד, כי אפי' אגחה אחת טובה מישראל איננה הולכת לאיבוד וניתנו להם שתי פרשיות אלו נסכים וחלה שהן מקבילות נגד שתי המעלות עשי' ושמיעה שאבדו.

שפ"א ואתחנן: תפלת מרע"ה לכנס לארץ ולא נענה. נראה שהיא להעלות כל תפלות בני"א אשר א"י לעלות. כל אותן התפילות הפסולות ש' להם תיקון ועלי' ע"י תפלה זו. והכל במדה לאשר מרע"ה מחר נפשו כעבור בני"א וגם מה שביקש לעלות לא"י הי' ג"כ רק לטובת ישראל. כי ידע שאם לא יכניסם הוא. ישחיתו אח"כ דרכם. כמ"ש הן בעודני חי כו'. לכן הועיל תפלתו זאת לבני"א אף שלא נעשה בקשתו לא הי' לבטלה ח"ו התפלה:

שמ"ש לקוטים שלח ונחשב להם (למעפילים) לחטא עד שנאמר עליהם ותמרו את פי ה' ותזידו וגו', ותיכף נעשו וירד העמלקי והכנעני וגו'. אך מ"מ את חלק מסירת הנפש שהי' להם והרצון הטוב שהי' להם במעשה זה לא אבד מהם, ואפי' מחשבה והרהור טוב שבאדם אינם הולכים לאיבוד, ואחר שקבלו את ענשם למרק את צד החטא שבמעשה זה שוב נשאר צד הטוב שבו נקי ומלובן, וע"ז נאמר כי כבר רצה האלקים את מעשיך, כעין כי נרצה עונה, ומסירת הנפש שלהם אולי היתה באמת סיוע לביאת ישראל לארץ שהיתה צריכה להיות ע"י מסירת הנפש דוקא כמו שכתבנו במאמר הקודם, שבאמת תקנו בצד מה את החטא הקדום, ואף שהם בעצמם לא זכו לזה, מפני שהי' גזר ה' שיש עמו שבועה שאינו נקרע, הניחו זכותם לכניהם אחריהם, ולא היו צריכין עוד לנסיון זה, וזה שאמר במדרש הנ"ל כי כבר רצה האלקים את מעשיך זו הכנסת ישראל לארץ:

תקנת השבים צה: אבל אמרו בזוהר כתב יד (הביאו ה"ר חיד"א בחדו"א בכות ו', ב') על פסוק (ישעיה מ"ט, כ"א) מי ילד לי אלה שאין שום טיפה שאינה באיסור הולך לאיבוד ונגנזות בהיכלא חד ולעתיד לבוא יהיה לו בנים ובנות רבים ויכיר כל אחד אביו עיין שם:

שלה"ק: דעו בני יצ"ו, כי מכל ביאה וביאה כשהיא בקדושה, יצא ממנו פעולה טובה. דאף שאין אשתו מתעברת, מכל מקום מעורר למעלה ומשפיע נשמה. והאריכו בזה המקובלים, וכתבו, שעל כן יש היתר לשמש עם אשתו, אף שהיא כבר מעוברת או מניקה או זקנה או עקרה, כי אינו מוציא זרעו לבטלה, אלא מתהווה מזה נשמה קדושה. וזהו ענין 'ותהי שרי עקרה אין לה ולד' (בראשית יא, ל), ומקשה הזהר (ח"ג דף קס"ח ע"א), 'אין לה ולד' הוא יתיר, לא לימא רק 'ותהי שרי עקרה'. ותירץ, כי בא להורות סגד הענין הזה, כי אברהם היה משמש מטתו עם שרה אף שהיתה עקרה, וחס ושלום שיהיה לבטלה, על זה אמר העקרות היה שלא היה לה ולד, 'לה' דייקא, לה לא היה אבל לאחריו היה, כי מכל ביאה נשפע נשמה, ואלו הנשמות באו לולדות אחרים, וזהו ענין הגרים [של אברהם]. כי יש קושיא, מנין ומאין לגרים נשמה, בשלמא לזרע (אברהם באים מצד זיווג אב ואם, אבל בגרים קשה, אלא אלו הנשמות שנשפעים מכח ביאת הצדיקים מתפשטות ובאות להם. וזהו ענין אברהם מגייר את האנשים ושרה מגיירת הנשים רצה לומר, מכח מחשבת ה' וירשת אבותיהם בביאה נשפעים נשמות של זכרים, ומכח מחשבות קדושת שרה בביאה נשפעים נשמות של נקבות. ואז יובן ואת הנפש אשר עשו בחרן עשיה ממש מכח ביאה, והרי הוא הדבר בעצמו שפירשו אברהם מגייר את האנשים ושרה מגיירת הנשים, ואברהם ושרה עשו נפשם.

זה"ק ח"ג קסח: רב מתיבתא אמר כתיב ותהי שרי עקרה אין לה ולד, ממאי דאמר ותהי שרי עקרה לית אנא יודע דלית לה ולד מאי אין לה ולד, אלא הכי אמר רב מתיבתא ולד לא הות מולדא, אבל נשמתין הות מולדא באתדבקתא דתיאובתא דאינן תרין זכאין הוו מולידי שמתין לגיורי כל ההוא זמנא דהוו בחרן כמה דעבדין צדיקייא בן עדן, כמה דכתיב ואת הנפש אשר עשו בחרן, נפש עשו ודאי.